ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 28.1.2021
COM(2021) 29 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

σχετικά με τις εξελίξεις στην ενωσιακή αγορά υπηρεσιών υποχρεωτικών ελέγχων σε οντότητες δημόσιου συμφέροντος σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 537/2014

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

σχετικά με τις εξελίξεις στην ενωσιακή αγορά υπηρεσιών υποχρεωτικών ελέγχων σε οντότητες δημόσιου συμφέροντος σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 537/2014

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η νομοθεσία για τους ελέγχους η οποία θεσπίστηκε στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης αποσκοπούσε στη βελτίωση των υποχρεωτικών ελέγχων στην ΕΕ με την ενίσχυση της ανεξαρτησίας των ελεγκτών και του επαγγελματικού σκεπτικισμού τους έναντι της διοίκησης της ελεγχόμενης εταιρείας. Σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 537/2014[1] (στο εξής: κανονισμός), στην παρούσα έκθεση αξιολογούνται οι εξελίξεις στην αγορά της ΕΕ για τη διενέργεια υποχρεωτικών ελέγχων σε οντότητες δημόσιου συμφέροντος (στο εξής: ΟΔΣ) κατά την περίοδο 2015-2018, με επίκεντρο τα εξής:

- τη συγκέντρωση της αγοράς,
- τους κινδύνους που προκύπτουν από ελλείψεις ως προς την ποιότητα του ελέγχου, και
- τις επιδόσεις των επιτροπών ελέγχου.

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά, οι εκθέσεις των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την εποπτεία του ελέγχου (στο εξής: ΕΑΑ) αποτελούν την κύρια πηγή δεδομένων. Τα δεδομένα αναφέρονται κυρίως στα έτη 2017 και 2018 και συλλέχθηκαν το 2019 βάσει επιλεγμένων δεικτών της αγοράς. Επομένως, περιλαμβάνονται και δεδομένα από το Ηνωμένο Βασίλειο. Η Επιτροπή εκπόνησε την έκθεση σε συνεργασία με την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Φορέων Εποπτείας των Ελεγκτών (ΕΕΦΕΕ).

Η παρούσα έκθεση είναι η πρώτη έκθεση αυτού του είδους μετά την ελεγκτική μεταρρύθμιση της ΕΕ (βλ. ανωτέρω). Συνολικά, τα δεδομένα ήταν ακριβέστερα από ό,τι το 2017. Ωστόσο, η ενοποίηση των δεδομένων σε επίπεδο ΕΕ εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση λόγω της έλλειψης εθνικών δεδομένων σχετικά με τον κύκλο εργασιών και τα έσοδα, των διαφορετικών περιόδων αναφοράς, καθώς και των διαφορών στην εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για τους ελέγχους. Επίσης, η συγκρισιμότητα στον τομέα των δεικτών διασφάλισης της ποιότητας εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, λόγω της χρήσης διαφορετικών μεθοδολογιών από τις ΕΑΑ.

[1] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 537/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, σχετικά με ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά τον υποχρεωτικό έλεγχο οντοτήτων δημοσίου συμφέροντος και την κατάργηση της απόφασης 2005/909/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 158 της 27.5.2014, σ. 77).

2. ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΑΓΟΡΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΟΔΣ

2.1. Επισκόπηση της αγοράς

Ο κανονισμός θεσπίζει ειδικές απαιτήσεις για τους υποχρεωτικούς ελέγχους των ΟΔΣ, των οποίων ο ορισμός παρέχεται στην οδηγία για τους ελέγχους[2], όπως εισηγμένες εταιρείες, τράπεζες, ασφαλιστικές επιχειρήσεις και «εθνικές ΟΔΣ» που έχουν οριστεί από τα κράτη μέλη (π.χ. επιχειρήσεις που έχουν ουσιαστική δημόσια χρησιμότητα λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων τους, του μεγέθους τους ή του αριθμού του προσωπικού τους).

Στην παρούσα ενότητα περιγράφεται η αγορά υποχρεωτικών ελέγχων ΟΔΣ 2 έτη μετά την ελεγκτική μεταρρύθμιση.

Λιγότεροι νόμιμοι ελεγκτές και ελεγκτικά γραφεία στην ΕΕ· λιγότερες επιλογές για τις ΟΔΣ.

Τα αριθμητικά στοιχεία δείχνουν μείωση, σε σχέση με το 2015, του αριθμού των μεμονωμένων επαγγελματιών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης ελαφράς μείωσης του αριθμού των νόμιμων ελεγκτών που απασχολούνται από ελεγκτικά γραφεία και συνδέονται με αυτά (ως εταίροι ή με άλλον τρόπο)[3]. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων ελεγκτικών γραφείων στην ΕΕ μειώθηκε επίσης κατά 6 %. Το ποσοστό των ελεγκτικών γραφείων που διενεργούν ελέγχους ΟΔΣ προσεγγίζει το 4 % του συνόλου των εγγεγραμμένων ελεγκτικών γραφείων, σημειώνοντας μείωση σχεδόν 2 εκατοστιαίων μονάδων από το 2015.

Πίνακας 1: Νόμιμοι ελεγκτές και ελεγκτικά γραφεία εγγεγραμμένοι/-α στα μητρώα της ΕΕ (2015-2018)

	2015	2018	Μεταβολή
Νόμιμοι ελεγκτές	250 047	225 360	-10%
Νόμιμοι ελεγκτές που απασχολούνται από ελεγκτικό γραφείο ή συνδέονται με αυτό ως εταίροι ή με άλλον τρόπο	61 711	60 005	-3%
Ελεγκτικά γραφεία	32 306	30 504	-6%
Ελεγκτικά γραφεία που διενεργούν ελέγχους ΟΔΣ	1 742	1 127	-35%

Αυτή η συρρίκνωση του αριθμού των εγγεγραμμένων στα μητρώα νόμιμων ελεγκτών και ελεγκτικών γραφείων συνέπεσε με τη μείωση του αριθμού των ΟΔΣ, η οποία οφειλόταν κυρίως στη μείωση του αριθμού των «εθνικών ΟΔΣ» ως αποτέλεσμα της αναθεώρησης του ορισμού της έννοιας αυτής από τα περισσότερα κράτη μέλη.

Ο αριθμός των υποχρεωτικών ελέγχων των ΟΔΣ συρρικνώθηκε επίσης, κατά ένα τρίτο περίπου[4], κατά την περίοδο 2015-2018 (διάγραμμα 1). Οι εισηγμένες εταιρείες ήταν η μεγαλύτερη κατηγορία ΟΔΣ σε ολόκληρη την ΕΕ το 2018, αντιπροσωπεύοντας

[2] Στο άρθρο 2 σημείο 13 της οδηγίας 2006/43/ΕΚ.

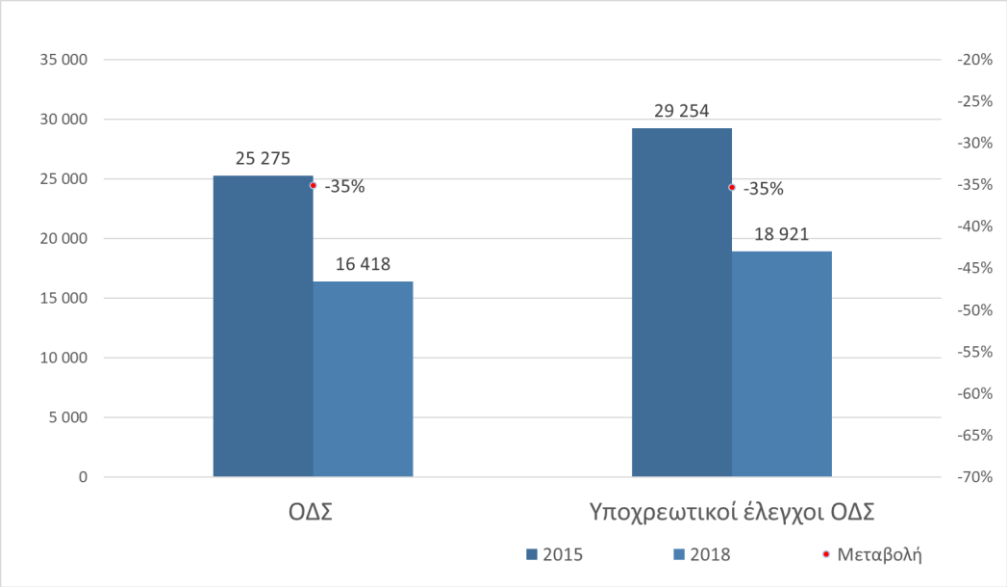
[3] Τα αριθμητικά στοιχεία αφορούν 26 κράτη μέλη [δεν υπάρχουν στοιχεία από την Αυστρία και τη Γαλλία (2015)].

[4] Το έτος αναφοράς είναι το 2018 (στοιχεία για την ΕΕ-28).

το 44 % του συνόλου. Η σχετική στάθμιση των κατηγοριών ΟΔΣ[5] διαφέρει ανά κράτος μέλος, αλλά η σημαντικότερη αλλαγή ήταν η μείωση κατά 73 εκατοστιαίες μονάδες στην κατηγορία των «εθνικών ΟΔΣ», η οποία ήταν η μεγαλύτερη το 2015, αλλά αντιπροσώπευε μόλις το 19 % του συνόλου των ΟΔΣ το 2018.

Οι κοινοί έλεγχοι ΟΔΣ αντιπροσωπεύουν μόνο το 9 % των υποχρεωτικών ελέγχων των ΟΔΣ. Από τα 10 κράτη μέλη που ανέφεραν κοινούς ελέγχους[6], η Γαλλία είχε και πάλι το μεγαλύτερο ποσοστό (86 % του συνόλου της ΕΕ-28).

Διάγραμμα 1: ΟΔΣ και υποχρεωτικοί έλεγχοι ΟΔΣ, ΕΕ-28 (2015-2018)

Για τα ελεγκτικά γραφεία που διενεργούν ελέγχους ΟΔΣ, ο κύκλος εργασιών τους στην ΕΕ[7] αυξήθηκε, σύμφωνα με εκτιμήσεις, κατά 9 %[8] την περίοδο 2015-2018, ενώ οι μη ελεγκτικές εργασίες κατέλαβαν το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων των μεγάλων ελεγκτικών γραφείων.

Ο κύκλος εργασιών στην ΕΕ-27[9] για τα ελεγκτικά γραφεία που διενεργούν ελέγχους ΟΔΣ ανήλθε περίπου σε 34 δισ. EUR[10] το 2018. Σύμφωνα με τα στοιχεία για τα 10

---

5 Τα αριθμητικά στοιχεία του 2015 βασίστηκαν στον ορισμό της «ΟΔΣ» πριν από την ελεγκτική μεταρρύθμιση.

6 Αυστρία, Βουλγαρία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Μάλτα, Ρουμανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο. Τα περισσότερα από τα εν λόγω κράτη μέλη ανέφεραν ότι οι κοινοί έλεγχοι αντιστοιχούσαν σε λιγότερο από το 1 % των υποχρεωτικών ελέγχων τους.

7 Οι δείκτες κύκλου εργασιών στην πρώτη έκθεση βασίζονταν στην προηγούμενη νομοθεσία της ΕΕ για τους ελέγχους. Στην παρούσα έκθεση, οι ΕΑΑ ακολουθούν τον ορισμό και τις απαιτήσεις του άρθρου 13 παράγραφος 2 στοιχείο ια) του κανονισμού, που τέθηκε σε εφαρμογή το 2016. Για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης, συγκρίνουμε τα «έσοδα από υποχρεωτικούς ελέγχους ΟΔΣ» (2018) με τις «αμοιβές από υποχρεωτικούς ελέγχους ΟΔΣ» (2015).

8 Με χρήση συγκρίσιμων δεδομένων από τα κράτη μέλη. Τα στοιχεία για το 2015 αφορούν 25 κράτη μέλη (δεν υπάρχουν στοιχεία από τη Βουλγαρία, την Ισπανία και τη Γαλλία)· τα στοιχεία για το 2018 αφορούν 27 κράτη μέλη (δεν υπάρχουν στοιχεία από τη Γαλλία). Τα στοιχεία δεν έχουν προσαρμοστεί ώστε να ληφθεί υπόψη ο πληθωρισμός. Κατά μέσο όρο, ο πληθωρισμός στην ΕΕ-28 (ΕνΔΤΚ) ήταν 0,1 % το 2015 και 1,9 % το 2018· βλ. Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=tec00118

9 Δεν υπάρχουν στοιχεία από τη Γαλλία για τα «έσοδα από μη ελεγκτικές υπηρεσίες» ή τον «συνολικό κύκλο εργασιών».

βασικά ελεγκτικά γραφεία (10ΚΑΡ[11]), εκτιμάται ότι ο κύκλος εργασιών τους στην ΕΕ-28 ανέρχεται περίπου σε 40 δισ. EUR. Τα έσοδα από υποχρεωτικούς ελέγχους[12] αυξήθηκαν κατά 6 %[13] σε σχεδόν 12,7 δισ. EUR, από τα οποία το 25 % προήλθε από υποχρεωτικούς ελέγχους ΟΔΣ.

Τα αριθμητικά στοιχεία για τον κύκλο εργασιών ανά κράτος μέλος διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό. Η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο παραμένουν οι δύο μεγαλύτερες αγορές (65 % του κύκλου εργασιών των ελεγκτικών γραφείων στην ΕΕ)[14].

Για τα ελεγκτικά γραφεία που διενεργούν ελέγχους ΟΔΣ, περίπου τα δύο τρίτα του κύκλου εργασιών τους στην ΕΕ, όπως αναφέρθηκε ανά εταιρεία ή σε επίπεδο δικτύου, προήλθαν από έσοδα από μη ελεγκτικές υπηρεσίες (από επιτρεπόμενες μη ελεγκτικές υπηρεσίες που παρασχέθηκαν σε ελεγχόμενες οντότητες και μη ελεγκτικές υπηρεσίες που παρασχέθηκαν σε άλλες οντότητες[15]), γεγονός που καταδεικνύει τη διαφοροποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και την εστίαση σε αντικείμενα πέραν των παραδοσιακών ελεγκτικών εργασιών.

Μόνο το 9 % του συνολικού κύκλου εργασιών στην ΕΕ προήλθε από έσοδα από υποχρεωτικούς ελέγχους ΟΔΣ· το 35 % προήλθε από όλες τις υπηρεσίες υποχρεωτικών ελέγχων (διάγραμμα 2). Ωστόσο, τα επιμέρους ποσοστά διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών· σε επτά κράτη μέλη[16], λιγότερο από το ένα τρίτο των εσόδων προήλθε από υποχρεωτικούς ελέγχους.

---

[10] Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν σε εθνικά νομίσματα έχουν μετατραπεί σε ευρώ με βάση τις μέσες ετήσιες συναλλαγματικές ισοτιμίες του 2018. Πηγή Eurostat: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ert_bil_eur_a&lang=en

[11] Με βάση τον κατάλογο που προσδιόρισε η ΕΕΦΕΕ: Baker Tilly, BDO, EY, Deloitte, Grant Thornton, KPMG, Mazars, Moore Stephens, Nexia και PwC.

[12] Άρθρο 13 παράγραφος 2 στοιχείο ια) σημεία i) και ii) του κανονισμού. Στοιχεία για 27 κράτη μέλη (δεν υπάρχουν στοιχεία από τη Βουλγαρία για τα «έσοδα από υποχρεωτικούς ελέγχους»).

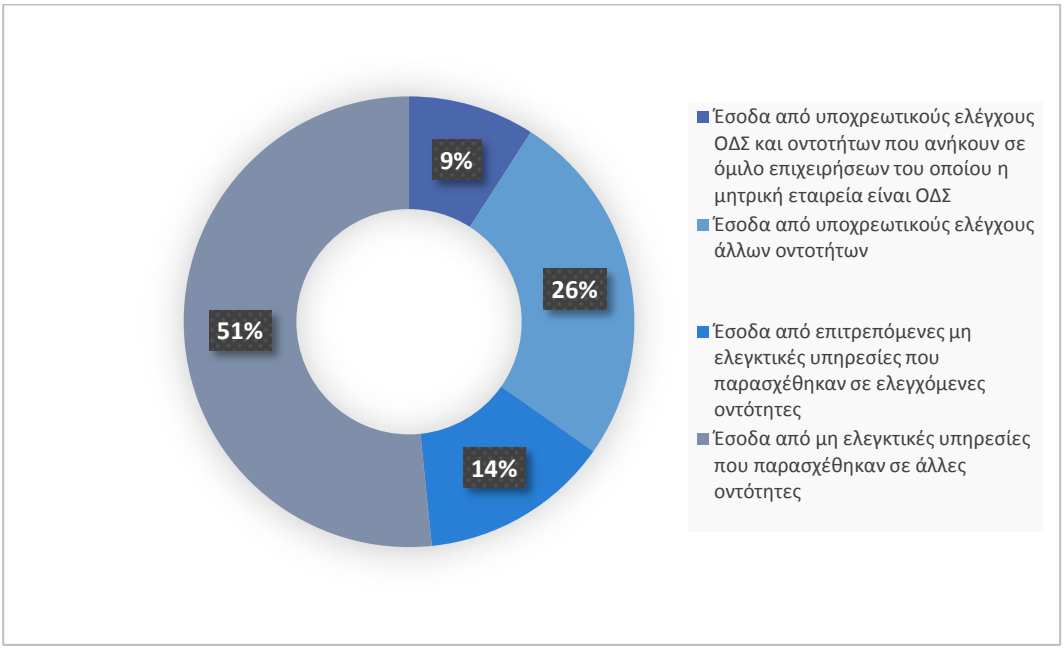
[13] Για τα κράτη μέλη που υπέβαλαν στοιχεία τόσο το 2015 όσο και το 2018.

[14] Στοιχεία για 27 κράτη μέλη (δεν υπάρχουν στοιχεία από τη Γαλλία).

[15] Άρθρο 13 παράγραφος 2 στοιχείο ια) σημεία iii) και iv) του κανονισμού.

[16] Κύπρος, Δανία, Ιρλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Μάλτα, Σουηδία και Λουξεμβούργο.

Διάγραμμα 2: Ανάλυση των εσόδων του κύκλου εργασιών στην ΕΕ για τα ελεγκτικά γραφεία που διενεργούν ελέγχους ΟΔΣ[17] (2018)

Τέσσερις ΕΑΑ[18] από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού ανέφεραν ότι είχαν διενεργήσει τομεακή έρευνα στην αγορά ελεγκτικών υπηρεσιών ή είχαν αναπτύξει αντιμονοπωλιακή δραστηριότητα ή δραστηριότητα σχετικά με συγκεντρώσεις στον τομέα κατά την περίοδο 2015-2018. Το Ηνωμένο Βασίλειο υπέβαλε στοιχεία σχετικά με μελέτη για την εθνική του αγορά υποχρεωτικών ελέγχων[19].

2.2. Συγκέντρωση της αγοράς

Τα κράτη μέλη παρείχαν δεδομένα της αγοράς[20] για τους υποχρεωτικούς ελέγχους ΟΔΣ από τις ομάδες «Big Four» (τα τέσσερα μεγάλα ελεγκτικά γραφεία: PwC, Deloitte, KPMG και EY), «CR4» (τα τέσσερα μεγαλύτερα ελεγκτικά γραφεία σε κάθε χώρα) και 10KAP.

Σταθερά υψηλή συγκέντρωση της αγοράς κατά την περίοδο 2015-2018. Συνολικά, οι Big Four παρέμειναν τα μεγαλύτερα ελεγκτικά γραφεία, αλλά παρατηρούνται αισθητές μεταβολές στα επιμέρους μερίδιά τους[21]. Υπάρχουν επίσης ενδείξεις

[17] Δεν υπάρχουν στοιχεία από τη Γαλλία, το Βέλγιο, την Ισπανία και τη Λιθουανία.
[18] ΕΑΑ της Ιταλίας, της Ρουμανίας, της Ισπανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.
[19] https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5d03667d40f0b609ad3158c3/audit_final_report_02.pdf
[20] Τα περισσότερα κράτη μέλη προσδιόρισαν τον κύκλο εργασιών με βάση τα ελεγκτικά γραφεία (όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 3 της οδηγίας 2006/43/ΕΚ) σε αντιδιαστολή με το δίκτυο ελέγχου (όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 7). Τα στοιχεία που παρουσιάζονται είναι κατά προσέγγιση λόγω διαφορετικών περιόδων αναφοράς.
[21] Βλ. επίσης μελέτη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο *EU Statutory Audit Reform: impact on costs, concentration and competition* (Μεταρρύθμιση των υποχρεωτικών ελέγχων στην ΕΕ: αντίκτυπος στο κόστος, στη συγκέντρωση και στον ανταγωνισμό)· https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU(2019)631057

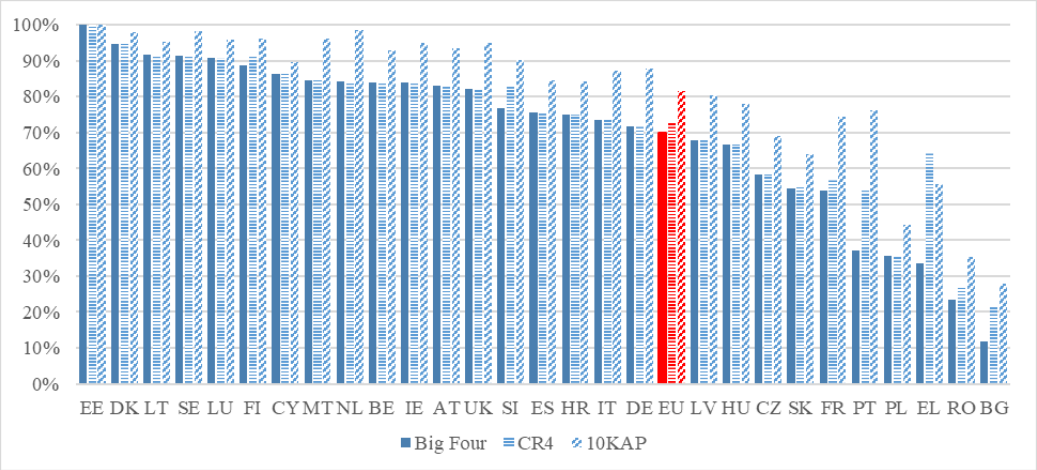
υψηλότερης συγκέντρωσης στην ομάδα των 10ΚΑΡ σε σύγκριση με την προηγούμενη έκθεση[22]**.**

Οι Big Four έχουν ολιγοπώλιο[23] σε 13 κράτη μέλη (έναντι 11 το 2015) και μέσο μερίδιο αγοράς της ΕΕ ίσο με το 70 % του συνόλου των υποχρεωτικών ελέγχων ΟΔΣ. Μόνο σε επτά κράτη μέλη δεν είναι τα τέσσερα μεγαλύτερα ελεγκτικά γραφεία (διάγραμμα 3).

[22] https://ec.europa.eu/info/publications/170907-statutory-audit-services-report_en

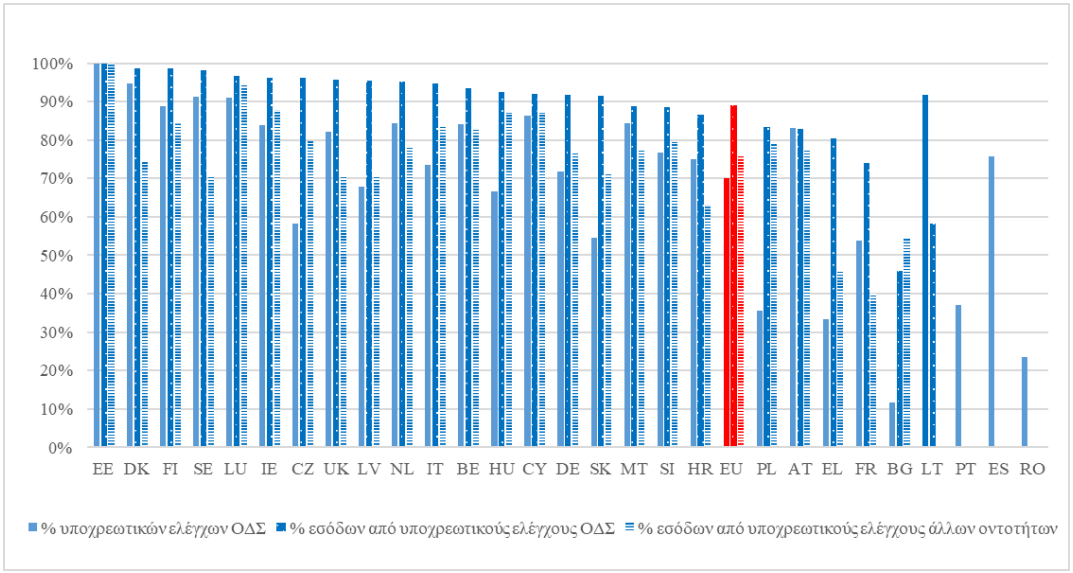
[23] Η τιμή CR4 = 0 % υποδεικνύει συνθήκες τέλειου ανταγωνισμού· τιμές εντός του εύρους 0 %<CR4<50 % υποδεικνύουν συνθήκες που κυμαίνονται από τέλειο ανταγωνισμό έως ολιγοπώλιο· τιμές εντός του εύρους 50 %<CR4<80 % υποδεικνύουν ολιγοπώλιο· τιμές εντός του εύρους 80 %<CR4<100 % υποδεικνύουν συνθήκες που κυμαίνονται από συγκεντρωμένο ολιγοπώλιο έως μονοπώλιο· η τιμή CR4 = 100 % υποδεικνύει ολιγοπώλιο υψηλής συγκέντρωσης, ή και μονοπώλιο (εάν CR1 = 100 %).

Διάγραμμα 3: Μερίδιο αγοράς των ελεγκτικών γραφείων επί του αριθμού υποχρεωτικών ελέγχων ΟΔΣ (2018)

Οι Big Four κυριαρχούν ακόμη περισσότερο όσον αφορά τα έσοδα από υποχρεωτικούς ελέγχους ΟΔΣ (διάγραμμα 4). Μεταξύ των κρατών μελών στα οποία το αθροιστικό μερίδιο αγοράς της εν λόγω ομάδας ήταν χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, η Γαλλία[24] ανέφερε ότι το 60 % του συνόλου των υποχρεωτικών ελέγχων των ΟΔΣ ήταν κοινοί έλεγχοι.

Διάγραμμα 4: Ποσοστό (%) υποχρεωτικών ελέγχων ΟΔΣ, ποσοστό (%) εσόδων από υποχρεωτικούς ελέγχους ΟΔΣ και ποσοστό (%) εσόδων από ελέγχους άλλων οντοτήτων, ανά κράτος μέλος (2018)[25]

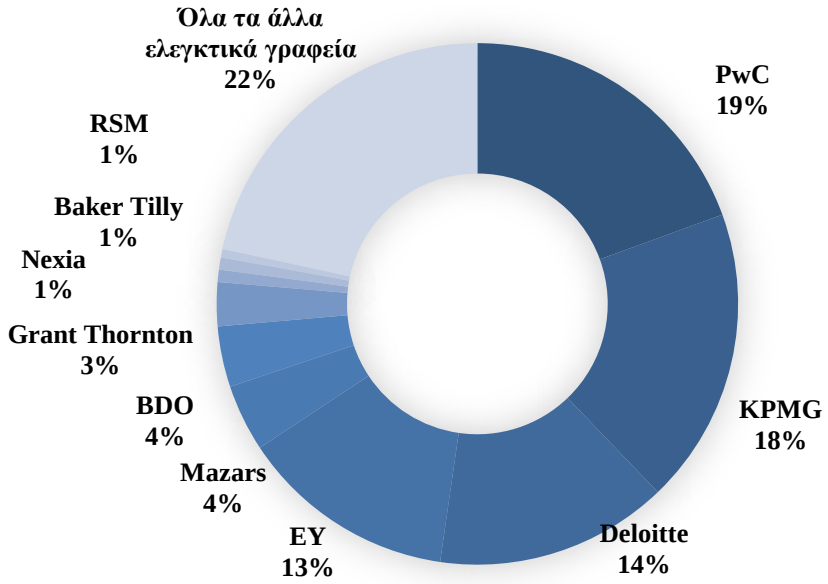
Οι Big Four εξακολουθούν να κυριαρχούν στην αγορά υποχρεωτικών ελέγχων ΟΔΣ

[24] Η Γαλλία είναι το κράτος μέλος με το μεγαλύτερο ποσοστό κοινών ελέγχων (σε σύγκριση με τον συνολικό αριθμό υποχρεωτικών ελέγχων). Η Εσθονία έχει το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό (33 %) και η Βουλγαρία το τρίτο (19 %). Τα υπόλοιπα κράτη μέλη που ανέφεραν κοινούς ελέγχους είχαν ποσοστά της τάξης του 1-3 %.

[25] Δεν υπάρχουν στοιχεία από τη Λιθουανία, την Ισπανία και τη Ρουμανία για το μερίδιο αγοράς των Big Four. Τα στοιχεία από την Πορτογαλία δεν υποβλήθηκαν σε επεξεργασία για τεχνικούς λόγους και πρέπει να επικαιροποιηθούν στην επόμενη έκθεση.

Το αθροιστικό επίπεδο συγκέντρωσης των Big Four στην ΕΕ[26] όσον αφορά τον αριθμό των υποχρεωτικών ελέγχων ΟΔΣ μειώθηκε κατά περίπου 3 εκατοστιαίες μονάδες, ενώ η Deloitte κατέγραψε πτώση σχεδόν 9 εκατοστιαίων μονάδων. Οι Big Four κατείχαν περίπου το 66 % της αθροιστικής αγοράς υποχρεωτικών ελέγχων ΟΔΣ το 2018 (διάγραμμα 5). Όσον αφορά τον συνολικό κύκλο εργασιών[27] των ελεγκτικών γραφείων, η εν λόγω ομάδα αντιπροσώπευε περίπου το 80 % του συνόλου της ΕΕ.

Διάγραμμα 5: Μερίδιο αγοράς[28] των 10ΚΑΡ επί του αριθμού των υποχρεωτικών ελέγχων ΟΔΣ (2018)

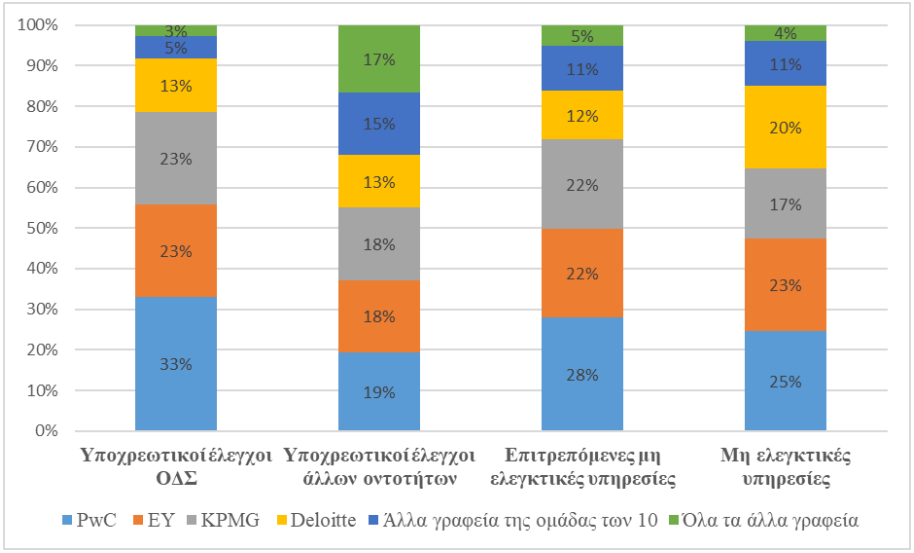

Οι Big Four κυριαρχούν στην αγορά υποχρεωτικών ελέγχων ΟΔΣ, με περισσότερο από το 90 % των συνολικών εσόδων.

Στην αγορά υποχρεωτικών ελέγχων άλλων οντοτήτων, οι Big Four κατέχουν μερίδιο που προσεγγίζει το 70 %. Κατέχουν επίσης αθροιστικό μερίδιο αγοράς της τάξης του 85 % σε τμήματα της αγοράς που δεν σχετίζονται με ελεγκτικές εργασίες (επιτρεπόμενες μη ελεγκτικές υπηρεσίες που παρέχονται σε ελεγχόμενες οντότητες και μη ελεγκτικές υπηρεσίες που παρέχονται σε άλλες οντότητες) (διάγραμμα 6).

[26] Στοιχεία από 25 κράτη μέλη (δεν υπάρχουν στοιχεία από την Ισπανία, τη Γαλλία και τη Ρουμανία).
[27] Όπως ορίζεται στο άρθρο 13 παράγραφος 2 στοιχείο ια) του κανονισμού.
[28] Με βάση τα σύνολα ανά κράτος μέλος τα οποία παρατίθενται στις εθνικές εκθέσεις και την ανάλυση της υποομάδας για την παρακολούθηση της αγοράς.

Διάγραμμα 6: Μερίδια αγοράς της ΕΕ που κατέχουν τα ελεγκτικά γραφεία που διενεργούν ελέγχους ΟΔΣ σε κάθε τμήμα της αγοράς, έσοδα (2018)

Για τους Big Four ή το δίκτυό τους[29] σημαντικό ποσοστό (περίπου 70 %) των εσόδων από μη ελεγκτικές υπηρεσίες[30] προέρχεται από πελάτες στους οποίους παρέχουν ελεγκτικές και μη ελεγκτικές υπηρεσίες· η κατάσταση διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών.

Η εκτιμώμενη διάρθρωση των εσόδων στην ΕΕ δείχνει ότι οι Big Four παράγουν σχεδόν το 30 %[31] των εσόδων τους από ελεγκτικές πρακτικές και υψηλό ποσοστό (σχεδόν 60 %) από μη ελεγκτικές εργασίες, ειδικότερα μη ελεγκτικές υπηρεσίες για άλλες οντότητες.

2.3. Κίνδυνοι που προκύπτουν από ελλείψεις ως προς την ποιότητα

Τα στοιχεία που υπέβαλαν οι περισσότερες ΕΑΑ σχετικά με τη διασφάλιση της ποιότητας αφορούσαν κύκλους επιθεώρησης διάρκειας ενός έτους, που διενεργήθηκαν κυρίως το 2018, αλλά με διαφορετικές ημερομηνίες έναρξης και λήξης. Επτά ΕΑΑ υπέβαλαν στοιχεία που αφορούσαν τριετείς κύκλους επιθεώρησης. Για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης, χρησιμοποιείται ο ορισμός της ΕΕΦΕΕ για τα ευρήματα, ο οποίος συνάδει με τον ορισμό του Διεθνούς Φόρουμ Ανεξάρτητων Ρυθμιστικών Αρχών Λογιστικού Ελέγχου (IFIAR)[32]. Λόγω της ανάγκης άσκησης επαγγελματικής κρίσης κατά την ερμηνεία της κατηγοριοποίησης των στοιχείων σχετικά με τις ελλείψεις ως προς την ποιότητα από τα κράτη μέλη, είναι δύσκολο να εξαχθούν συγκεντρωτικές πληροφορίες και να διατυπωθούν γενικά συμπεράσματα σε επίπεδο ΕΕ.

Ο αριθμός των φακέλων ελέγχου ΟΔΣ που επιθεωρήθηκαν μειώθηκε κατά 25 %, ενώ παράλληλα μειώθηκε κατά 35 % και ο αριθμός των υποχρεωτικών ελέγχων ΟΔΣ (λόγω αλλαγών στον ορισμό των ΟΔΣ από τα κράτη μέλη). Παρά τον μικρότερο αριθμό επιθεωρήσεων εργασιών ελέγχου ΟΔΣ, φαίνεται ότι δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στις ελεγκτικές εργασίες των ΟΔΣ σε σύγκριση με τον πλήρη πληθυσμό των επιθεωρήσεων ελέγχων κατά την περίοδο 2015-2018.

Η ενότητα που ακολουθεί σχετικά με την ποιοτική αξιολόγηση βασίζεται σε δεδομένα από εθνικές εκθέσεις παρακολούθησης της αγοράς και σε ανάλυση της ΕΕΦΕΕ[33]. Καλύπτει δύο βασικούς τομείς:

– τις ελλείψεις και

---

[29] Ορισμένα κράτη μέλη ανέφεραν τα έσοδα σε επίπεδο ελεγκτικού γραφείου· άλλα ανέφεραν τα έσοδα σε επίπεδο δικτύου.

[30] Ορισμένες αρχές που είναι αρμόδιες για την εποπτεία των ελέγχων αναφέρουν δυσκολίες όσον αφορά τη μέτρηση των μη ελεγκτικών υπηρεσιών που παρέχονται σε άλλες οντότητες, καθώς πρόκειται για υπηρεσίες εκτός του ελεγκτικού γραφείου.

[31] Στοιχεία από 24 κράτη μέλη (ελλείπουν εν μέρει στοιχεία για το Βέλγιο, τη Γαλλία και τη Λιθουανία). Τα στοιχεία από την Πορτογαλία δεν υποβλήθηκαν σε επεξεργασία για τεχνικούς λόγους.

[32] Σύμφωνα με το IFIAR, τα ευρήματα της επιθεώρησης των ελέγχων ΟΔΣ έγκεινται σε ελλείψεις στις ελεγκτικές διαδικασίες οι οποίες υποδεικνύουν ότι το ελεγκτικό γραφείο δεν συγκέντρωσε επαρκή και κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία ελέγχου προκειμένου να τεκμηριώσει τη γνώμη του, αλλά δεν συνεπάγονται κατ' ανάγκη ότι οι σχετικές οικονομικές καταστάσεις περιέχουν επίσης ουσιώδεις ανακρίβειες.

[33] Η ανάλυση της ΕΕΦΕΕ βασίζεται στα ευρήματα των επιθεωρήσεων ελέγχου, όπως υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη το 2017/2018, στη βάση δεδομένων που τηρεί η υποομάδα της ΕΕΦΕΕ για την επιθεώρηση. Αναλύθηκε η βάση δεδομένων για τον προσδιορισμό θεμάτων που προωθούν τον διάλογο μεταξύ των ελεγκτικών γραφείων / φορέων καθορισμού προτύπων και της ΕΕΦΕΕ και για την προειδοποίηση των επιθεωρητών σχετικά με τομείς υψηλού κινδύνου. Η ανάλυση επικεντρώθηκε στη συχνότητα των ευρημάτων σε σχέση με τα διεθνή πρότυπα ελέγχου, τον έλεγχο της ποιότητας και τη δεοντολογία.

– τον μετριασμό και την ανάλυση συστημικού κινδύνου.

Τα συχνότερα προβλήματα που επισημάνθηκαν (όπως και το 2017) είναι οι ελλείψεις στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου της ποιότητας των ελεγκτικών γραφείων (π.χ. έλλειψη επαρκών αποδεικτικών στοιχείων και τεκμηρίωσης του ελέγχου). Οι αρχές που είναι αρμόδιες για την εποπτεία του ελέγχου θα εξακολουθήσουν να εστιάζουν σε αυτά.

Τα κυριότερα κοινά ευρήματα όσον αφορά τα **συστήματα εσωτερικού ελέγχου της ποιότητας** αφορούν:

- τη δεοντολογία και την ανεξαρτησία του νόμιμου ελεγκτή ή του προσωπικού του νόμιμου ελεγκτικού γραφείου[34],
- την ανασκόπηση επί της ποιότητας της εργασίας (EQCR)[35],
- την έλλειψη παρακολούθησης ή την ακατάλληλη παρακολούθηση των ελεγχόμενων οντοτήτων υψηλού κινδύνου και
- την έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων και τεκμηρίωσης του ελέγχου.

Όσον αφορά τις επιθεωρήσεις σε **φακέλους εργασιών ελέγχου ΟΔΣ**, οι ΕΑΑ εντόπισαν κοινά ευρήματα στους ακόλουθους κύριους τομείς:

- εκτίμηση κινδύνου[36],
- σημαντικότητα και δειγματοληψία[37],
- δοκιμή συστήματος εσωτερικού ελέγχου[38],
- ποιότητα και αποδεικτικά στοιχεία ελέγχου και
- έλεγχοι ομίλων.

Αυτό συνάδει με τα πέντε διεθνή πρότυπα ελέγχου (ΔΠΕ) που προσδιορίστηκαν στην ανάλυση της ΕΕΦΕΕ ως το αντικείμενο των περισσότερων ευρημάτων (άνω του 60 % του συνόλου των ευρημάτων ελέγχου από 22 ΕΑΑ στη βάση δεδομένων της ΕΕΦΕΕ):

– αντιδράσεις του ελεγκτή στους εκτιμώμενους κινδύνους (ΔΠΕ 330)[39],

– ελεγκτικά τεκμήρια (ΔΠΕ 500)[40],

---

[34] Π.χ. ακατάλληλη αξιολόγηση και έγκριση μη ελεγκτικών υπηρεσιών και ακατάλληλες διαδικασίες δοκιμών για τον έλεγχο της ανεξαρτησίας του προσωπικού.

[35] Π.χ. έλλειψη συμμόρφωσης με τις βασικές νομικές απαιτήσεις, ακατάλληλη τεκμηρίωση της ανασκόπησης, αναποτελεσματική ανασκόπηση επί της ποιότητας της εργασίας και ακατάλληλη επιλογή προσωπικού για την εκτέλεση της ανασκόπησης επί της ποιότητας της εργασίας.

[36] Π.χ. ανεπαρκής κατανόηση της ελεγχόμενης οντότητας και του περιβάλλοντός της, ανεπαρκής κατανόηση της διαδικασίας προσδιορισμού και εκτίμησης κινδύνου της διοίκησης.

[37] Π.χ. ελλείψεις στη μέθοδο που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό του επιπέδου σημαντικότητας, έλλειψη κατάλληλης αιτιολόγησης για την επιλογή του μεγέθους του δείγματος.

[38] Π.χ. ακατάλληλη τεκμηρίωση των βασικών εσωτερικών ελέγχων, ανεπαρκείς δοκιμές σε συστήματα ΤΠ και άλλα συστήματα εσωτερικού ελέγχου.

[39] Π.χ. απουσία σχεδιασμού και εκτέλεσης κατάλληλων ελεγκτικών διαδικασιών για την αντιμετώπιση του κινδύνου του επιπέδου ισχυρισμών, όπως η κατάλληλη αναγνώριση, επιμέτρηση και παρουσίαση των συναλλαγών, των υπολοίπων λογαριασμών και των γνωστοποιήσεων. Ευρήματα σχετικά με τη μη εκτέλεση επαρκών ελεγκτικών διαδικασιών για την εξαγωγή συμπεράσματος όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των ελέγχων που εξετάστηκαν, καθώς και τη μη διενέργεια επαρκούς ελέγχου των εσόδων που αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις.

- έλεγχος λογιστικών εκτιμήσεων, περιλαμβανομένων των λογιστικών εκτιμήσεων εύλογης αξίας, και σχετικών γνωστοποιήσεων (ΔΠΕ 540)[41],
- εντοπισμός και εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους σφάλματος μέσω κατανόησης της οντότητας και του περιβάλλοντός της (ΔΠΕ 315)[42] και
- ειδικά ζητήματα — έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων ομίλου, περιλαμβανομένης της εργασίας ελεγκτών των συνιστωσών (ΔΠΕ 600)[43].

Οι περισσότερες ΕΑΑ θέσπισαν μέτρα μετριασμού και διορθωτικά μέτρα για την αντιμετώπιση των ευρημάτων που εντοπίστηκαν. Ωστόσο, οι περισσότεροι φορείς εποπτείας ελεγκτών ανέφεραν ότι δεν επιβλήθηκαν κυρώσεις ως αποτέλεσμα των ευρημάτων, ενώ επίσης δεν ανέφεραν κανέναν συστημικό κίνδυνο. Γενικά, τα ευρήματα και οι κυρώσεις δεν αφορούν την ίδια περίοδο αναφοράς (απαιτείται κάποιος χρόνος για τη διενέργεια έρευνας και την επιβολή κυρώσεων).

Το ένα τρίτο των κρατών μελών δεν υπέβαλε πληροφορίες σχετικά με επαναλαμβανόμενα ευρήματα (δηλαδή τα ίδια ευρήματα που εντοπίστηκαν στα ίδια ελεγκτικά γραφεία σε προηγούμενους κύκλους επιθεώρησης) ή δήλωσαν ότι δεν υπήρχαν ευρήματα.

Οι συνηθέστεροι τομείς για τους οποίους αναφέρθηκε ότι απαιτείται **μετριασμός και ανάλυση κινδύνου** ήταν οι εξής:

- δεοντολογία και ανεξαρτησία,
- εκτίμηση κινδύνου και ανασκόπηση επί της ποιότητας της εργασίας,
- ανάλυση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και ανασκόπηση επί της ποιότητας της εργασίας και
- επιμετρήσεις εύλογης αξίας και διαδικασίες απάτης.

Τα σχέδια δράσης διορθωτικών μέτρων και η ανάλυση των βαθύτερων αιτίων συγκαταλέγονται στα συνηθέστερα μέτρα παρακολούθησης. Δεν δικαιολογούν όλα τα ευρήματα την επιβολή κυρώσεων και το 60 % των ΕΑΑ δήλωσε ότι δεν επέβαλε κυρώσεις. Ορισμένοι φορείς εποπτείας ελεγκτών διατύπωσαν συστάσεις προς τα ελεγκτικά γραφεία, με προθεσμίες εφαρμογής.

---

[40] Π.χ. ο τομέας ΤΠ εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας, καθώς οι ελεγκτές δεν έλεγξαν με επαρκείς δοκιμές τα συστήματα ΤΠ που χρησιμοποιεί η οντότητα για την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών πληροφοριών και δεν συγκέντρωσαν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία ελέγχου σχετικά με την ακρίβεια και την πληρότητα των πληροφοριών τις οποίες προσκόμισε η οντότητα και οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για τους σκοπούς των ελεγκτών.

[41] Π.χ. απουσία επαρκούς αμφισβήτησης των μοντέλων αποτίμησης της διοίκησης (συμπεριλαμβανομένων των εισροών) και του εύλογου χαρακτήρα των βασικών παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν για την κατάρτιση των εκτιμήσεων· μη εντοπισμός ακατάλληλων ή ελλιπών γνωστοποιήσεων στις οικονομικές καταστάσεις.

[42] Π.χ. αδυναμία του ελεγκτή να κατανοήσει επαρκώς την οντότητα και το περιβάλλον της· αδυναμία επαρκούς εντοπισμού και εκτίμησης των κυριότερων σημαντικών κινδύνων.

[43] Π.χ. παροχή ελλιπών οδηγιών στον ελεγκτή της συνιστώσας· απουσία συζήτησης με τους ελεγκτές των συνιστωσών σχετικά με τις προγραμματισμένες ή εκτελεσθείσες εργασίες· μη παροχή επαρκών λεπτομερειών από τους ελεγκτές των συνιστωσών κατά την υποβολή στοιχείων στον ελεγκτή του ομίλου· μη αξιολόγηση της εργασίας που επιτέλεσε ο ελεγκτής της συνιστώσας και μη συνεκτίμηση των ευρημάτων που ανέφεραν οι ελεγκτές των συνιστωσών από τον ελεγκτή του ομίλου.

Το επίπεδο και η μέτρηση του **συστημικού κινδύνου**[44] εξακολουθούν να παρουσιάζουν διαφορές. Οι περισσότερες ΕΑΑ δεν εντόπισαν συστημικούς κινδύνους. Τέσσερις ανέφεραν συστημικές ελλείψεις σε εθνικό επίπεδο, αλλά δήλωσαν ότι τα ευρήματα δεν θα μπορούσαν, συνδυαστικά, να οδηγήσουν στον αφανισμό ελεγκτικού γραφείου. Στην ανάλυση της ΕΕΦΕΕ αναφέρθηκε ότι οι ΕΑΑ συνεργάζονται και έρχονται αντιμέτωπες με τα ελεγκτικά γραφεία μέσω της αλληλεπίδρασης στο πλαίσιο των ρυθμιστικών σωμάτων και στις συνεδριάσεις ολομέλειας της υποομάδας επιθεωρήσεων.

2.4. Επιδόσεις των επιτροπών ελέγχου

Από τα διαθέσιμα στοιχεία δεν καθίσταται δυνατή η συνολική αξιολόγηση των επιδόσεων των επιτροπών ελέγχου, δεδομένων των διαφορετικών προσεγγίσεων όσον αφορά την παρακολούθηση των επιτροπών ελέγχου μεταξύ των κρατών μελών και του γεγονότος ότι οι περισσότερες πληροφορίες βασίζονται σε αυτοαξιολόγηση των επιτροπών ελέγχου. Ωστόσο, οι ΕΑΑ έχουν σημειώσει πρόοδο όσον αφορά τη συγκέντρωση πληροφοριών και τη δημιουργία σχέσεων με τις επιτροπές ελέγχου.

Το άρθρο 39 της οδηγίας για τους ελέγχους[45] απαιτεί από τις εταιρείες να συστήσουν επιτροπές ελέγχου (των οποίων ο αριθμός ανέρχεται περίπου σε 6 400[46]) και το άρθρο 27 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού απαιτεί από τις ΕΑΑ να παρακολουθούν τις επιδόσεις των επιτροπών ελέγχου. Οι επιτροπές ελέγχου συγκροτούνται συνήθως με τη μορφή αυτόνομης επιτροπής ή επιτροπής εποπτικού/διοικητικού οργάνου και διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στο μοντέλο εταιρικής διακυβέρνησης, ιδίως για τις μεγαλύτερες ΟΔΣ. Αλληλεπιδρούν με διάφορους παράγοντες, τόσο εσωτερικά (π.χ. διοίκηση, εποπτικά/διοικητικά όργανα) όσο και εξωτερικά (π.χ. εξωτερικοί ελεγκτές, μέτοχοι και ρυθμιστικές αρχές).

Οι φορείς εποπτείας έλαβαν πληροφορίες από τις επιτροπές ελέγχου μέσω διαφόρων διαύλων. Για παράδειγμα, εστάλη στοχευμένο ερωτηματολόγιο[47] της ΕΕΦΕΕ σε δείγμα επιτροπών ελέγχου ανά τα κράτη μέλη. Ωστόσο, καθώς αυτό περιλάμβανε αυτοαξιολόγηση των επιτροπών ελέγχου, ενέχει περιορισμούς όσον αφορά την ερμηνεία των δεδομένων.

Οι επιτροπές ελέγχου υπόκεινται στην εποπτεία των ΕΑΑ σε 21 κράτη μέλη.

Η νομοθεσία της ΕΕ δεν προσδιορίζει τα εποπτικά καθήκοντα των ΕΑΑ έναντι των επιτροπών ελέγχου. Παρατηρούνται μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την αρχή που είναι αρμόδια για την εποπτεία και την αλληλεπίδραση με τις

---

[44] Το άρθρο 27 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού αναφέρεται σε κινδύνους που προέρχονται από την υψηλή συχνότητα διαπίστωσης ελλείψεων ως προς την ποιότητα σε νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο, συμπεριλαμβανομένων συστημικών ελλείψεων εντός δικτύου ελεγκτικών γραφείων.

[45] Οδηγία 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2006, για τους υποχρεωτικούς ελέγχους των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών, για την τροποποίηση των οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 84/253/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 157 της 9.6.2006, σ. 87).

[46] Στοιχεία από 19 κράτη μέλη. Από τα υπόλοιπα κράτη μέλη, πέντε δεν ασκούν άμεση εποπτεία και τέσσερα δεν υπέβαλαν στοιχεία.

[47] Στόχος του ερωτηματολογίου ήταν η αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας για τους ελέγχους και η δημιουργία σχέσεων μεταξύ των ΕΑΑ και των επιτροπών ελέγχου· 25 κράτη μέλη (με εξαίρεση την Εσθονία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία) συμπεριέλαβαν τις ενοποιημένες απαντήσεις τους στις εθνικές εκθέσεις τους. Συνολικά, 2 770 επιτροπές ελέγχου σε 26 κράτη μέλη έλαβαν το ερωτηματολόγιο και το ποσοστό απάντησης ήταν περίπου 60 %.

επιτροπές ελέγχου. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι ΕΑΑ μοιράζονται την ευθύνη με την εθνική αρχή χρηματοπιστωτικής εποπτείας.

Οι ΕΑΑ συνεργάζονται με διάφορους τρόπους με τις επιτροπές ελέγχου που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους. Οι περισσότερες το πράττουν κυρίως μέσω ερευνών/ερωτηματολογίων, διαλόγου και εργαστηρίων, διαδικτυακών σεμιναρίων και διασκέψεων.

Από το ερωτηματολόγιο της ΕΕΦΕΕ[48] ***καταδείχθηκε η ανάγκη μεγαλύτερης παρακολούθησης των αλληλεπιδράσεων των επιτροπών ελέγχου με εξωτερικούς ελεγκτές, της οργάνωσης των διαδικασιών υποβολής προσφορών, της έγκρισης της παροχής επιτρεπόμενων μη ελεγκτικών υπηρεσιών και της καταγραφής των καταβαλλόμενων αμοιβών.***

Οι υποβληθείσες παρατηρήσεις υποδεικνύουν συμμόρφωση με τις βασικές απαιτήσεις για τη σύνθεση και τις δεξιότητες των επιτροπών ελέγχου[49], την ανεξαρτησία τους και την αλληλεπίδρασή τους με το διοικητικό/εποπτικό όργανο, καθώς και την εποπτεία της ελεγκτικής λειτουργίας.

Ωστόσο, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η διαδικασία επιλογής για τις προσφορές υπηρεσιών ελέγχου αποτελεί πρόκληση για τις επιτροπές ελέγχου —οι απαντήσεις για το θέμα αυτό υποδεικνύουν είτε μη συμμόρφωση με τη νομοθεσία για τους ελέγχους είτε έλλειψη κατανόησης του τρόπου εφαρμογής της.

Διαδικασία επιλογής ελεγκτή

Οι επιτροπές ελέγχου είναι υπεύθυνες[50] για τη διαδικασία επιλογής των νόμιμων ελεγκτών. Περίπου το 87 % εξ αυτών ισχυρίζεται ότι πράγματι το πράττει. Το 75 % των ΟΔΣ που προχώρησαν σε διαδικασία υποβολής προσφορών απηύθυνε πρόσκληση σε δύο έως επτά ελεγκτικά γραφεία. Το 16 % εξέδωσε πρόσκληση υποβολής προσφορών προς ένα μόνο γραφείο, μολονότι το άρθρο 16 παράγραφος 2 του κανονισμού απαιτεί να κληθούν τουλάχιστον δύο να συμμετάσχουν στη διαδικασία υποβολής προσφορών.

Επιπλέον, υπάρχει συσχέτιση μεταξύ του αριθμού των ελεγκτικών γραφείων που κλήθηκαν να συμμετάσχουν σε διαδικασία υποβολής προσφορών και του αριθμού που τελικά υπέβαλαν προσφορά. Περίπου το 55 % των επιτροπών ελέγχου ανέφεραν ότι δύο ή τρεις νόμιμοι ελεγκτές (ελεγκτικά γραφεία) υπέβαλαν κατά κανόνα προσφορά μετά τη διαδικασία υποβολής προσφορών. Ωστόσο, από την ανάλυση των απαντήσεων προέκυψε ότι το 19 % των επιτροπών ελέγχου έλαβε μόνο μία αξιόπιστη προσφορά.

Οι μισές επιτροπές ελέγχου δήλωσαν ότι η διαδικασία υποβολής προσφορών επιτρέπει να συμμετάσχουν στη διαδικασία επιλογής γραφεία που έλαβαν λιγότερο από το 15 % των συνολικών αμοιβών τους από ΟΔΣ στο κράτος μέλος κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Οι εν λόγω επιτροπές ελέγχου ενδέχεται να μην κατανοούν πλήρως ή να μην εφαρμόζουν το άρθρο 16 παράγραφος 3 του κανονισμού.

---

[48] Το μέγεθος του δείγματος που επιλέχθηκε από κάθε ΕΑΑ παρουσιάζει σημαντικές διαφορές ανά την ΕΕ, σε σύγκριση με τον αριθμό των ΟΔΣ σε κάθε κράτος μέλος.

[49] Άρθρο 39 παράγραφος 6 στοιχείο α) της οδηγίας 2006/43/ΕΚ.

[50] Άρθρο 16 παράγραφος 3 του κανονισμού.

Αλληλεπίδραση με τον εξωτερικό ελεγκτή

Οι επιτροπές ελέγχου είναι υπεύθυνες για την ανασκόπηση της ανεξαρτησίας του ελεγκτικού γραφείου και της ποιότητας του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένης της έγκρισης των επιτρεπόμενων μη ελεγκτικών υπηρεσιών, της υποβολής προσφορών και της επιλογής του εξωτερικού ελεγκτή[51]. Περίπου οι μισές εξ αυτών επιβεβαίωσαν ότι ο νόμιμος ελεγκτής (ή μέλος του δικτύου του) υπέβαλε προσφορά για την παροχή επιτρεπόμενων μη ελεγκτικών υπηρεσιών[52]. Σε ποσοστό 80 % δήλωσαν ότι δεν εξέτασαν αιτήσεις για την παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 4 του κανονισμού. Σε ποσοστό 4 % δεν παρακολούθησαν τις αμοιβές που καταβλήθηκαν στον νόμιμο ελεγκτή.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα έκθεση περιγράφονται οι εξελίξεις της αγοράς για την παροχή υπηρεσιών υποχρεωτικού ελέγχου ΟΔΣ κατά την περίοδο 2015-2018. Αυτές παρέχουν ορισμένες προκαταρκτικές ενδείξεις σχετικά με τις επιπτώσεις της ελεγκτικής μεταρρύθμισης και υποδεικνύουν πιθανούς τομείς για περαιτέρω αξιολόγηση. Στην εν λόγω αξιολόγηση θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πρόσφατα σκάνδαλα στα οποία εμπλέκονται ιδιαίτερα προβεβλημένες εταιρείες σε ολόκληρη την ΕΕ (π.χ. Carillion, Thomas Cook και Wirecard), τα οποία μπορούν να υπονομεύσουν τη φήμη του ελεγκτικού επαγγέλματος και την εμπιστοσύνη των επενδυτών.

Τα κυριότερα πορίσματα της παρούσας έκθεσης είναι τα εξής:

1) ***Συνεχιζόμενη υψηλή συγκέντρωση, καθώς οι Big Four εξακολουθούν να κυριαρχούν στην αγορά υποχρεωτικών ελέγχων των ΟΔΣ στα περισσότερα κράτη μέλη***

   Η κυριαρχία των Big Four στην πλειονότητα των κρατών μελών, σε συνδυασμό με το υψηλό ποσοστό εσόδων από μη ελεγκτικές εργασίες, θα μπορούσε να επηρεάσει την ανεξαρτησία τους, το επίπεδο των αμοιβών ελέγχου και την ποιότητα του ελέγχου. Ο κίνδυνος επιδεινώνεται από τα διορθωτικά μέτρα για τον μετριασμό των συγκρούσεων συμφερόντων των ελεγκτικών γραφείων όσον αφορά τις ΟΔΣ (π.χ. απαίτηση εναλλαγής, απαγορευμένες μη ελεγκτικές υπηρεσίες, ανώτατο όριο στις επιτρεπόμενες μη ελεγκτικές υπηρεσίες κ.λπ.), γεγονός που μπορεί να περιορίσει ακόμη περισσότερο τις επιλογές των ΟΔΣ για την εξεύρεση νόμιμων ελεγκτών ή ελεγκτικών γραφείων στην αγορά.

   Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην παρακολούθηση, σε στενή συνεργασία με τις ΕΑΑ και την ΕΕΦΕΕ, του τρόπου με τον οποίο οι νέοι κανόνες επηρεάζουν τον ανταγωνισμό στην αγορά των ελέγχων ΟΔΣ. Επιπλέον, θα αξιολογήσει τον τρόπο με τον οποίο οι επιλογές βάσει του κανονισμού επηρεάζουν τις εθνικές αγορές και τους ισότιμους όρους ανταγωνισμού στην ΕΕ.

   Οι ΕΑΑ ενθαρρύνονται να καλύψουν τα κενά δεδομένων (π.χ. σχετικά με τα έσοδα από μη ελεγκτικές υπηρεσίες κ.λπ.), ώστε να βελτιωθεί η παρακολούθηση των εξελίξεων της αγοράς και η ανάλυση της συγκέντρωσης.

[51] Άρθρο 4 παράγραφος 2 του κανονισμού· άρθρο 39 παράγραφος 6 στοιχείο ε) της οδηγίας 2006/43/ΕΚ· άρθρο 6 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού.

[52] Άρθρο 5 παράγραφος 4 του κανονισμού.

2) ***Η αξιολόγηση των ελλείψεων ως προς την ποιότητα εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση***

Τα ζητήματα ποιότητας που εμφανίζονται συχνότερα σε επίπεδο ΕΕ εξακολουθούν να αφορούν:

- ελλείψεις στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου της ποιότητας των ελεγκτικών γραφείων,
- την έλλειψη παρακολούθησης ή την ακατάλληλη παρακολούθηση των ελεγχόμενων οντοτήτων υψηλού κινδύνου και
- την έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων και τεκμηρίωσης του ελέγχου.

Για να βελτιωθεί η ποιότητα των αξιολογήσεων, μπορεί να είναι χρήσιμη η ενίσχυση της σύγκλισης στο πλαίσιο του ελεγκτικού κλάδου στην ΕΕ όσον αφορά τα είδη εποπτικής δράσης, τα διορθωτικά μέτρα παρακολούθησης και τις κυρώσεις που επιβάλλονται.

Σε συνέχεια των πορισμάτων αυτών, η Επιτροπή θα αξιολογήσει τη νομοθεσία της ΕΕ για τους ελέγχους και θα εκτιμήσει πιθανούς τρόπους βελτίωσης της συνέπειας των ρυθμίσεων για τη διασφάλιση της ποιότητας, καθώς και για τις έρευνες και τις κυρώσεις σε όλα τα κράτη μέλη. Θα αξιολογήσει επίσης την ανάγκη να καταστούν οι εκθέσεις επιθεώρησης (συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των εργασιών που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της επιθεώρησης) περισσότερο προσβάσιμες για το κοινό ή τουλάχιστον για τις επιτροπές ελέγχου. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει την ψηφιοποίηση ή την προσθήκη ετικετών στις εκθέσεις σε μεγαλύτερο βαθμό για τη διευκόλυνση της πρόσβασης.

Η προκαθορισμένη κατηγοριοποίηση των ευρημάτων που χρησιμοποιήθηκε για τους δείκτες διασφάλισης της ποιότητας στη δεύτερη έκθεση βελτίωσε την αξιολόγηση των στοιχείων που παρασχέθηκαν από τις ΕΑΑ. Ωστόσο, οι ΕΑΑ θα πρέπει να καταβάλουν περισσότερες προσπάθειες με στόχο:

- τη διασφάλιση σύγκλισης ως προς την ερμηνεία των ευρημάτων και των κατηγοριών,
- τον προσδιορισμό αποτελεσματικών δεικτών ποιότητας για τη βελτίωση της μέτρησης της ποιότητας του ελέγχου, και
- την ενίσχυση της αξιολόγησης και της ερμηνείας του συστημικού κινδύνου.

Η έκθεση επιβεβαιώνει ότι τα ίδια ζητήματα ανακύπτουν επανειλημμένα και, ως εκ τούτου, φαίνεται να είναι διαρθρωτικού χαρακτήρα. Η Επιτροπή θα βρίσκεται σε επαφή με την ΕΕΦΕΕ με στόχο τον προσδιορισμό μέτρων για τη βελτίωση της κατάστασης.

3) ***Οι διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά την παρακολούθηση σε ολόκληρη την ΕΕ προκαλούν δυσκολίες στην αξιολόγηση των επιδόσεων των επιτροπών ελέγχου από τις ΕΑΑ***

Οι περισσότερες αρχές που είναι αρμόδιες για την εποπτεία των ελέγχων συνεργάστηκαν με επιτροπές ελέγχου που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους. Οι ΕΑΑ βελτίωσαν τις γνώσεις τους σχετικά με τις εργασίες των επιτροπών ελέγχου, ιδίως μέσω του ερωτηματολογίου της ΕΕΦΕΕ, το οποίο βασίστηκε σε αυτοαξιολόγηση. Ωστόσο, αυτό παρείχε περιορισμένη μόνον εικόνα των επιδόσεων των επιτροπών ελέγχου.

Η Επιτροπή θα αξιολογήσει πιθανούς τρόπους βελτίωσης της ικανότητας των ΕΑΑ να εποπτεύουν τις επιτροπές ελέγχου. Θα αναλύσει επίσης τρόπους ενίσχυσης του ανεξάρτητου ρόλου των επιτροπών ελέγχου στη διαδικασία επιλογής και στην εποπτεία του ελεγκτή. Συνεργάζεται με την ΕΕΦΕΕ για τη διευκόλυνση του διαλόγου μεταξύ των επιτροπών ελέγχου και των ΕΑΑ, ειδικότερα μέσω σεμιναρίων ή διασκέψεων. Θα αξιολογήσει τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να διευκολυνθεί περαιτέρω αυτή η αλληλεπίδραση.

Για να διευκολυνθεί η λεπτομερέστερη αξιολόγηση της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας των επιτροπών ελέγχου, συνιστάται στις ΕΑΑ να προσεγγίσουν περισσότερες επιτροπές ελέγχου σε εθνικό επίπεδο και να κατανοήσουν καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν και λαμβάνουν αποφάσεις οι επιτροπές ελέγχου.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί τα γεγονότα της αγοράς. Ορισμένες ΕΑΑ δρομολογούν μελέτες και διαδικασίες επανεξέτασης στις εθνικές τους αγορές ελέγχου προκειμένου να συγκεντρώσουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με πιθανές αδυναμίες της αγοράς. Δεδομένου ότι ορισμένα από τα ζητήματα που προσδιορίζονται στην έκθεση ενδέχεται να είναι συναφή με την υπόθεση Wirecard, η Επιτροπή θα συζητήσει με την ΕΕΦΕΕ ποια διδάγματα πρέπει να αντληθούν βάσει της συγκεκριμένης υπόθεσης.

Τέλος, η Επιτροπή έχει δρομολογήσει μελέτη για την εκτίμηση των επιπτώσεων της νομοθεσίας της ΕΕ για τους ελέγχους στην αγορά υποχρεωτικών ελέγχων. Τα πορίσματα της μελέτης και της παρούσας έκθεσης θα τροφοδοτήσουν την αξιολόγηση του ενωσιακού πλαισίου ελέγχου, με σκοπό να εξεταστεί η αποτελεσματικότητά του όσον αφορά τη βελτίωση της διαφάνειας, της ποιότητας του ελέγχου και του ανταγωνισμού στην αγορά ελέγχου, ιδίως για τις ΟΔΣ. Στην εν λόγω αξιολόγηση θα εξεταστούν επίσης οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης που προκλήθηκε από την πανδημία COVID-19 στον ελεγκτικό τομέα.